

VÁLASZOLJANAK A VERSEIM

P A P J Ó Z S E F

Ötven éve írok verset, vagy ahogyan mondani szeretjük: ír engem a vers. Ötven év! Óriási idő! Térben tornyosul elém: őserdők, óceánok, Szaharák, Himaláják, Tibeti-fennsíkok állják el utamat, ha újra be akarnám járni. S még ha nem voltam is folytonosan a szavak kegyeltje (mert hát közben élni is kellett), ennyi idő leforgása alatt nem lehetett nem bevetni s kipróbálni valamennyi költői készségemet az indulatokból, eszmélkedésekből, látomásokból, a fel- és ráismerésekből táplálkozó telhetetlen folyóba, amit életnek nevezünk. A zsákmány megtalálható versköteteimben vagy kötetben még meg nem jelent, egybűt közölt verseimben.

Más irodalmi vagy közírói műfajban úgyszólván meg se szólaltam.

Annál jobban meglepett, hogy hűséges költőjét (értelmiségivé léptetve elő – vagy kitüntető szándékkal inkább?) most vallomásra szeretné bírni anyafolyóiratomban, mégpedig olyan ügyben, amelyről eddig is bármikor vallottam a magam módján. Meglehet, hogy nem elég erőteljesen, világosan, egyértelműen, de hát az a folyam is hol megárad, hol lepad, és be is áll télvíz idején, s csak nagyritkán történik meg, hogy kivirágzik. Abban biztos vagyok, hogy nem a Szerkesztőség kíváncsi folyó napjainkról kialakult nézeteimre, hiszen azt már rég kiolvashatták s meggyőződéseim szerint ki is olvasták a verseimből. Nyilván azért szólított fel, hogy vélekedésemet mások (mondjuk, a napjainkban divatba jött türelmetlenek, sürgetők, hovatovább számonkérők) elé tárhassa.

Balgaság volna részemről, vélem én, ha könnyelműen besétálnék a csapdába, ha vitába bocsátkoznék, ha egyáltalán vitára adnék alkalmat olyanok számára, akik hajlamosak egyetlen, az általuk szajkózott témára szűkíteni le az ember világlátását, létkérdéseit. Költő barátom valamikor az ötvenes évek derekán egyik versében így berzenkedett: „A költőt zárjátok ki / a konferenciákról.” Mert „a költő nem való konferenciákra”. A költőt hagyni kell, „hadd szője fura versét”. Osztom nézetét, de nem egyértelműen a mai fontoskodók, akiknek új kódolású fegyverzetük van. Egészen más az én horgászó készségem, mint a

potenciális vitapartnerek kerítőhálója. Bizony, látványosabb s rövid távon hatékonyabb fegyverrel vannak felszerelve. Én még a verseimet sem tudnám megvédeni egy furfangos támadással szemben. Az én verseim jobbára arról a bizonyos gyenge vagy ingó nádszárról vallanak, ami az ember, így hát maguk sem valami robusztusak, de sebezhetőek, összetörhetőek.

No, lám, most már ott tapogatózom, a körül a pont körül, amiért mégiscsak érdemes volt tollat ragadnom. A nagy szellemi visszaesés, leépülés (az anyagiakról beszéljenek az illetékesek!) a különben is kétségek közt élő – mert a dolgában sosem biztos – költőt (hiszen mondtuk: a vers írja őt, csak látszólag van fordítva) megfosztotta harciasságától, hogy vélt igazának érvényt is szerezzen, amellett hogy felfokozta felelősségérzetét. És most már nem a stílus ilyen vagy olyan megnyilatkozásán támad aggodalma, hanem embertársai pusztaságának megőrzése lett a gondja. Eszmék vagy eszmények helyett a túlélés módzatain töri a fejét, s legbölcsebb gondolatának azt tartja, hogy ne menjen se ő, se senki más emberfia fejfel a falnak. Különben is lidérces álmok gyöttrik: torkán, meztelen horpaszán a penge hidegségét érzi. És nincs remény a védekezésre, mert egyetlen fegyvere a fegyvertelensége. Ezt tette vele, ide juttatta a vers, a fél évszázados versközelen letöredezték a szarvai, az egy lépéssel megtoldható rövid kard is kihullott a kezéből. Valamiféle virág-kard jár az eszében, Ady „ma is virág és kard is a virág”-ja, mert virágok szelídségét, madarak ártatlanságát, kertek derűjének képzetét oltotta belé a vers, s az erős hajlamot, hogy a borzalmak óráiban se tagadja meg ilyen-önmagát.

S ha tovább erősödne, netán elviselhetetlenné válna a számonkérők hangja, a Szerkesztőségre, költői alma materére apellál a költő, hogy az értők álljanak ki a mű mellett, ami az ötven év sodrásában mégiscsak létrejött. Nem úgy int majd feléjük a költő, mint ahogyan a minap egyik mindentudó politikusunk: „Ha a műbírálatnak és az irodalomkritikának egyáltalán van valamilyen szerepe, akkor az éppen az, hogy az írók figyelmét felhívja a rejtett társadalmi problémákra, az ismeretlen társadalmi jelenségekre, formai és tartalmi lehetőségekre és elvárásokra.” Így fedd ő, a tudós politikus (félő, holnap majd egy nála okosabb!) egy rossz emlékü eszmei arzenálból kölcsönözve szótárát.

Én nem ilyen „útmutatást” várok esztétáinktól, irodalomkritikusainktól. És szabad kezét adok nekik, bogozzák ki verseimből, ha hordoznak valami üzenetet általában és különösképpen a mához, és adják közre. Az is egyik válasz lehet a felvetett kérdésekre. Helyettem adott válasz.